

Uusia retkeilymahdollisuuksia geologisissa kohteissa

Vilma-Lotta Tallgren
Geotieteiden asiantuntija

www.salpausselkageopark.fi

#salpausselkägeopark
@salpausselkageopark

unesco
Global Geopark

UNESCO Global Geopark Kansainvälisesti arvokas alue

Yhtenäinen maantieteellinen alue,
jossa on kansainvälisesti arvokkaita
geologisia kohteita (tieteellinen arviointi)

Taustalla Unescon *Kansainvälinen
geotieteiden ja geoparkien ohjelma*

Lemmenharjun luontopolku, Vierumäki

Kuva: Kati Komulainen

YK:n kasvatus- tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO:n kohteet / verkostot

<https://www.unesco.org/>

Quick Links

Our Shared Heritage

UNESCO designated sites connect the world and bring out the best in our shared humanity

Maailman kulttuurisen, biologisen ja geologisen monimuotoisuuden vaaliminen sekä kestävän kehityksen edistäminen

1199
World Heritage Sites
of exceptional cultural and natural value.

Maailmanperintö-kohteet

730
Intangible Heritage Elements
in 145 countries.

Aineeton kulttuuriperintö

748
Biosphere reserves
in 134 countries.

Biosfäärialueet

213
UNESCO Global Geoparks
in 48 countries.

Geopark-alueet

Yhteinen perintömme

UNESCO:n nimeämät kohteet yhdistävät maailmaa ja tuovat esille yhteisen ihmisyytemme parhaat puolet

**GEOLOGINEN
PERINTÖ**

KULTTUURIPERINTÖ

ELOLLINEN LUONTO

GEO PARK

UNESCO:n maailmanlaajuinen geologisesti arvokkaiden alueiden verkosto

- 213 kohdetta 48 maassa
- Salpausselkä UGGp 2022

Geo (kreik.)= Planeetta Maa

Geoparkit geodiversiteetin näyteikkunoina

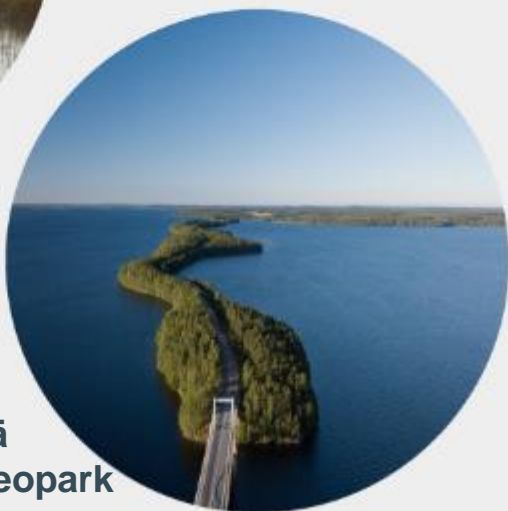
Rokua
UNESCO Global Geopark (2010/2015)

Kraatterijärvi
UNESCO Global Geopark (2024)

Lauhanvuori-Hämeenkan-
gas
UNESCO Global Geopark
(2020)

Salpausselkä
UNESCO Global Geopark
(2022)

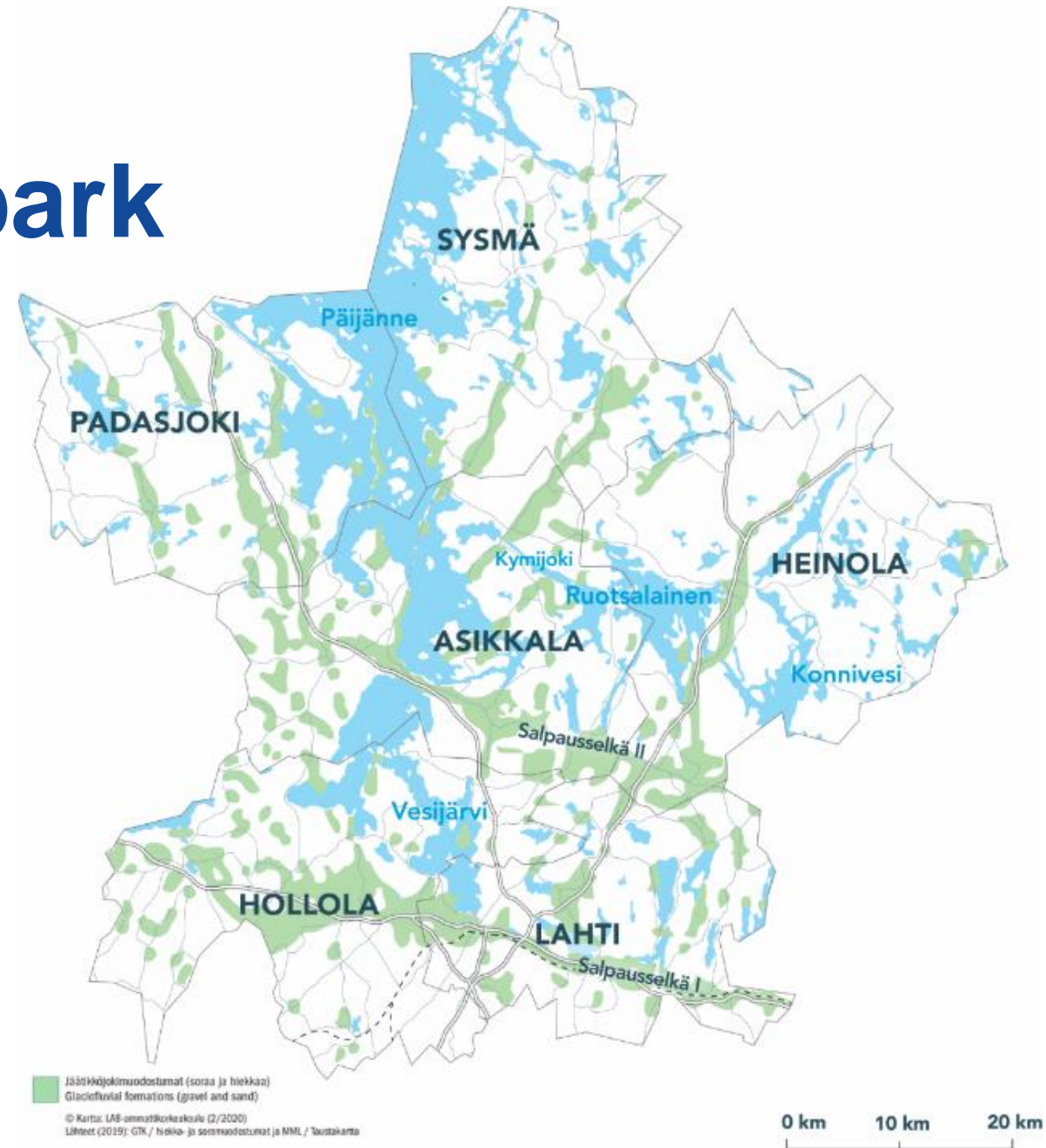
Saimaa
UNESCO Global Geopark (2021)

Salpausselkä UNESCO Global Geopark

Veden muovaama maisema
A Landscape Created by Water

#salpausselkägeopark
#vedenmuovaamamaisema

1. SALPAUSSELKÄ, LAHDEN URHEILUKESKUS
Salpausselän monipuolisia, mannerjään sulaaessa syntyneitä maastoja voi kesäisin ihailia Lahden suurmäen huipulta.

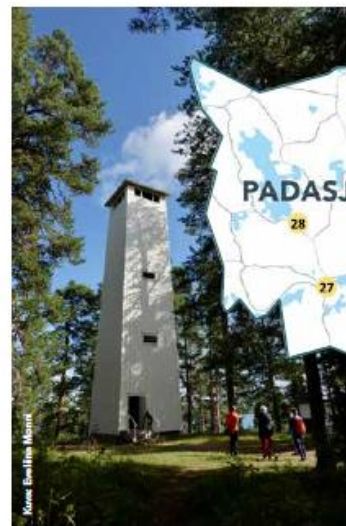
31. VIERUMÄKI
Vierumäen viehättävät luontopolut kulkevat kauniissa maisemissa pienten järvien reunustamilla, kapeilla ja jyrkkäranteisilla harjuselänteillä.

29. KULLASVUOREN ULKOILUALUE JA MAISEMATORNIT
Padasjoen laivarannasta kannattaa poiketa Kullasvuoren ulkoilualueen maisematorniin (Tuomastornit), josta avautuu upea näköala Päijänteelle.

41. KAMMIOVUORI
Kammiovuorelta avautuvat erämaiset näköalat Päijänteen ranta- maisemiin. Alueella on merkitty reitti laavuineen ja tulipaikoineen.

Mielenkiintoisia luonto- ja kulttuurikohteita alueella

- Lahden urheilukeskus, Hiihtomuseo ja Salpausselän ulkoilualue
- Lahden matkustajasatama, Pikku-Vesijärvi ja Lanu-puisto, Lehmusreitti
- Radiomäki, Radio- ja tv-museo Mastola, kaupungintalo
- Lapakiston luonnonsuojelualue
- Liikuntakeskus Pajulahti
- Sammalsillansuo ja Sylvöjärvi
- Linnaistensuo
- Luhdanjoen lintutorni
- Lahden terveismetsä, Likolampi ja Kintterön luonnonsuojelualue
- Mukkulan uimaranta, puisto ja kartano, Ritamäen luonnonsuojelualue
- Enonsaari
- Messilän uimaranta ja satama
- Tiirismaan ulkoilualue ja Pirunpesä
- Tiijjärvet ja Soisalmensuo
- Salpa-suppa
- Kutajärven luontopolku ja lintutorni
- Hollolan kirkonkylän kulttuuriympäristö, keskiaikainen kirkko ja Kapatuosian linnavuori
- Huljalan Helvetti, Helvetinrotko
- Aurinkovuoren ulkoilualue
- Vääksyn kanava ja -joki, Vanha Vääksy ja Päijännetalo, Kalmarin uimaranta, satamat
- Pasolanvuoren luontopolku
- Urajärven kartano
- Kalkkisten kylä ja Kymijoki
- Kalkkisten kanava ja koski
- Pulkkilanharju ja Asikkalan kirkonkylän kulttuuriympäristö
- Taruksen alue
- Auttoisten kylän kulttuurimaisema
- Vesijaon kylän kulttuurimaisema
- Padasjoen laivaranta, Kullasvuoren ulkoilualue ja maisematornit, Mainiemi
- Kelvenne
- Suomen Urheiluopisto, Vierumäki
- Heinolan puistot, Kymenvirta ja rantareitit, satama ja Kylpylän uimaranta
- Ruotsalaisen rantareitit ja saaret
- Heinolan Salomaa ja Sataojan luontopolku
- Rautavuoren luontopolku ja Heinolan kirkonkylän kulttuuriympäristö
- Paistjärven suojelualue
- Pirunkirkko
- Onkiniemen liukuva kivi
- Päijätsalon reitit ja näkötorni, satamat
- Sysmän keskiaikainen kirkko, rautakautiset kuppikivet, Lintuvedet ja Ohrasaari
- Kammiovuori

17. KAPATUOSIAN LINNAVUORI
Kapatuosian arkeologisissa kaivauksissa on tehty paljon mielenkiintoisia löytöjä, vanhimmat niistä kivikautisia. Mäen huipulta ja näkötorista voi ihailia Vesijärven maisemia.

37. PIRUNKIRKKO
Mannerjään muovaama, jylhä rapakivinen Pirunkirkko Paistjärven alueella on vaikuttava geologinen retkikohta.

0 km 10 km 20 km

PÄIJÄNTEN KANSALLISPUISTO

HEINOLAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

13. PIRUNPESÄ
Pirunpesä on mahtava Tiirismaan kvartsiittikalliota lävistävä rotko, joka houkutteli matkailijoita jo 1900-luvulla.

7. LINNAISTENSUO
Lahden keskustan lähellä sijaitsevan, erämaatunnelmaa henkivän Linnaistensuon poikki kulkee pitkospuureitti.

Tiirismaa ja Pirunpesä, Hollola

- Etelä-Suomen korkein kohta (222,6 m)
- Kvartsiittia, erikoisuus Etelä-Suomessa
  - Lähes 2 miljardia vuotta vanhaa entistä merenpohjaa, joka metamorfoitui vuorijonopoimutuksessa
- Pirunpesän pystysuorat seinämät ovat jopa 20 m korkeita
  - Syntyi jäärven purkautuessa kallioperän heikkousvyöhykkeen kautta n. 12 000 v sitten
- Valtakunnallisesti arvokas kallioalue, Natura 2000 – alue
- Luontopolku ja muita reittejä, talvisin hiihtolatu, kotilaavu ja nuotiopaikkoja
- Lähellä esimerkiksi Soisalmensuo ja Tiilijärvet

Hans Hausen, Geologian tutkimuskeskus, 1909

Kuva: Vilma-Lotta Tallgren

Pajulahden urheiluopisto, Lahti

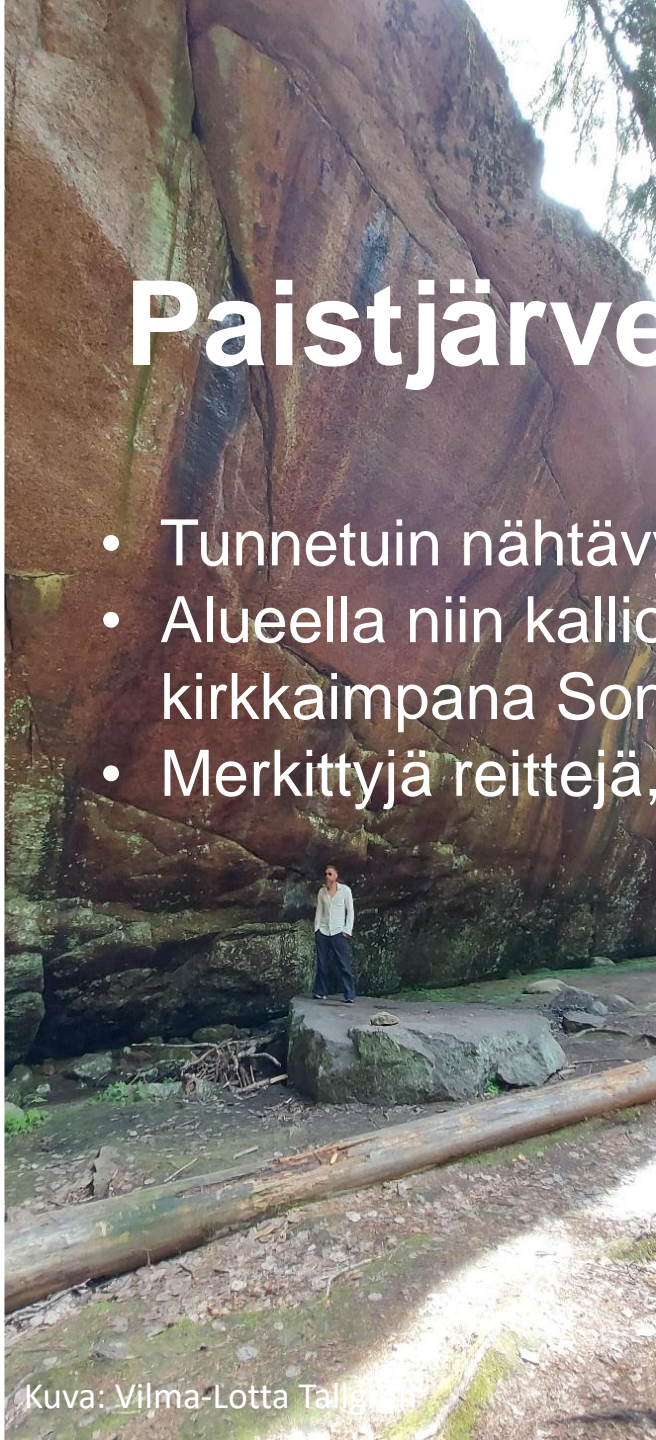
- Ympäristössä on paljon suuntautuneita järviä
  - Suuntautuneet kallioperän murroslinjojen mukaisesti
  - Ruhjeet ja murrokset tyypillisiä Suomen kallioperälle!
- Urheiluopiston kahvilan kallioseinä on migmatiittia (seoskiveä)
- Urheiluopiston palvelut, luontoliikunta mahdollisuudet

Kuva: Kati Komulainen

Paistjärven alue, Heinola

- Tunnetuin nähtävyys mahtava rapakivinen Pirunkirkon jyrkänne
- Alueella niin kallio- kuin harjumaastoa, kirkasvetisiä järviä hiekkarantoineen, kirkkaimpana Sonnanen
- Merkittyjä reittejä, nuotiopaikkoja, keittokatos, telttailualue

Kuva: Kati
Komulainen

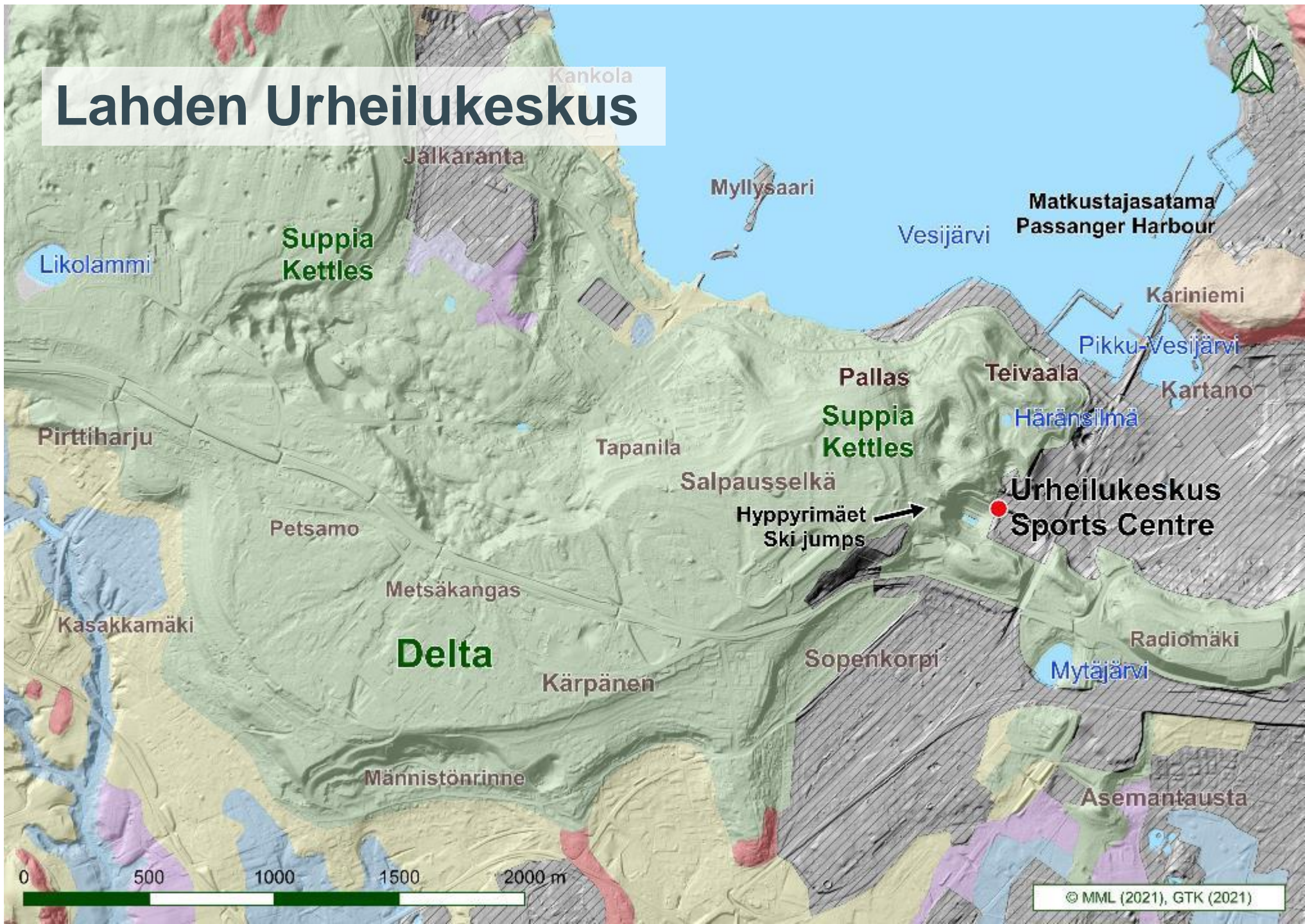
Kapatusian linnavuori ja Hollolan kirkonkylä

- Kapatusia on osa Vesijärven rannalla kohoavaa harjua
- Arkeologisesti merkittävä kohde
  - Toiminut luultavasti linnavuorena viikinkiajalta keskiajan loppuun
  - Vanhimmat jäljet ihmistoiminnasta kuitenkin jo kivikaudelta 8000 vuoden takaa, jolloin Kapatusia oli saari
- Luontopolku, huipulla kesäisin auki oleva näkötorni
- Mäen juurella Hollolan keskiaikainen kivikirkko

Lahden Urheilukeskus

- Ensimmäisellä Salpausselällä, Vesijärven kupeessa
- Urheilukeskuksen maasto on monimuotoista jyrkkine rinteineen, suppineen ja muinaisrantoineen
- Toiminnallisesti ja historialtaan monipuolinen kohde

Lahden Urheilukeskus

Syrjänsupat

Päijänne

Aurinkovuori

Toinen Salpausselkä Växjöns länsipuolella

Vesijärvi

Kuva: J-P Palmu, GTK

Växjö

Kuva: J. Väätäinen, GTK

Kuva: Eetu Linnankivi

Aurinkovuori, Asikkala

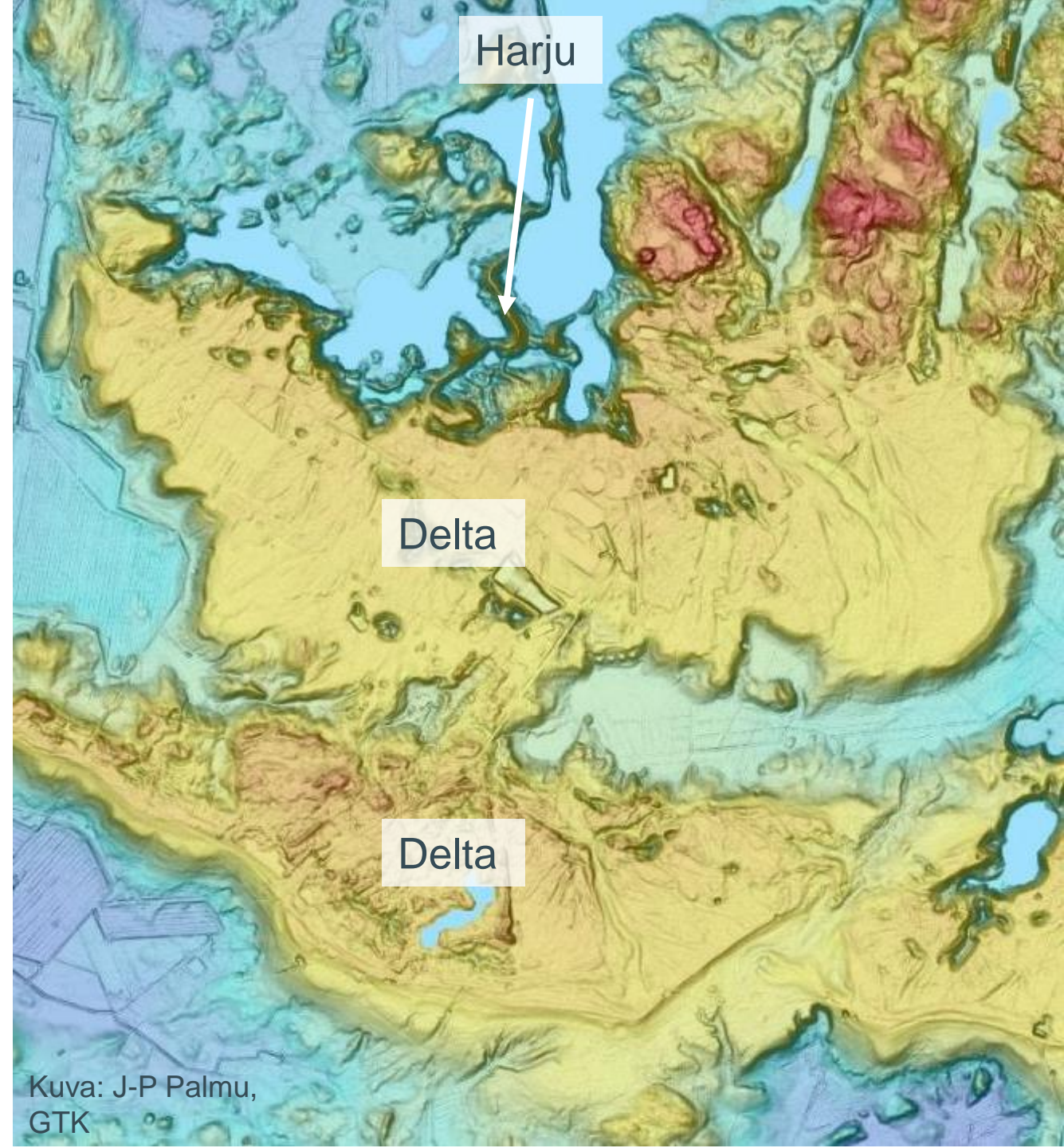
- Osa Toista Salpausselkää
- Vesijärven ja Päijänteen välissä
- Mm. Natura 2000 -alue ja pohjavesialuetta
- Monipuoliset ulkoilureitit, hiihtoladut, näköalapaikat, laavut, kuntoportaat jne.
- Aurinko-Ilves –reitti Evolle
- Vieressä Vanha Vääksy, Vääksyn kanava ja Vääksyjoki

Vierumäenkangas, Heinola

- Toisella Salpausselällä
- Harju kohti pohjoista
- Suppalampia ja lähteitä
- Suomen Urheiluopisto, perustettu 1927
  - Suomen Olympiakomitean virallinen harjoitus- ja valmennuskeskus ym.
  - Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
- Lemmenharjun luontopolku ja muu ulkoilureitistö

Kuva: Kati Komulainen

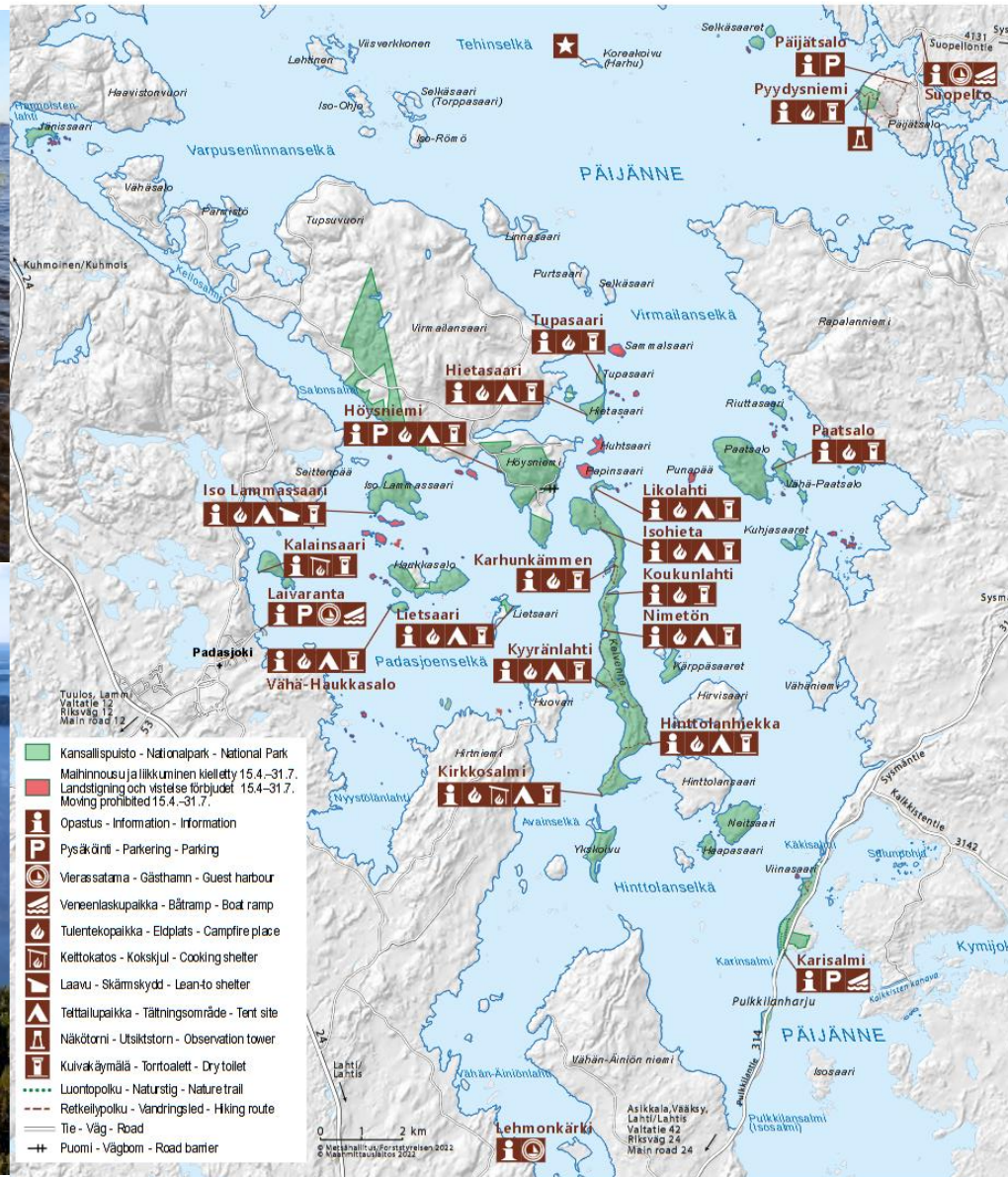
Kuva: J-P Palmu,
GTK

Kuva: Kati Komulainen

Kuva: J. Väättäin, GTK

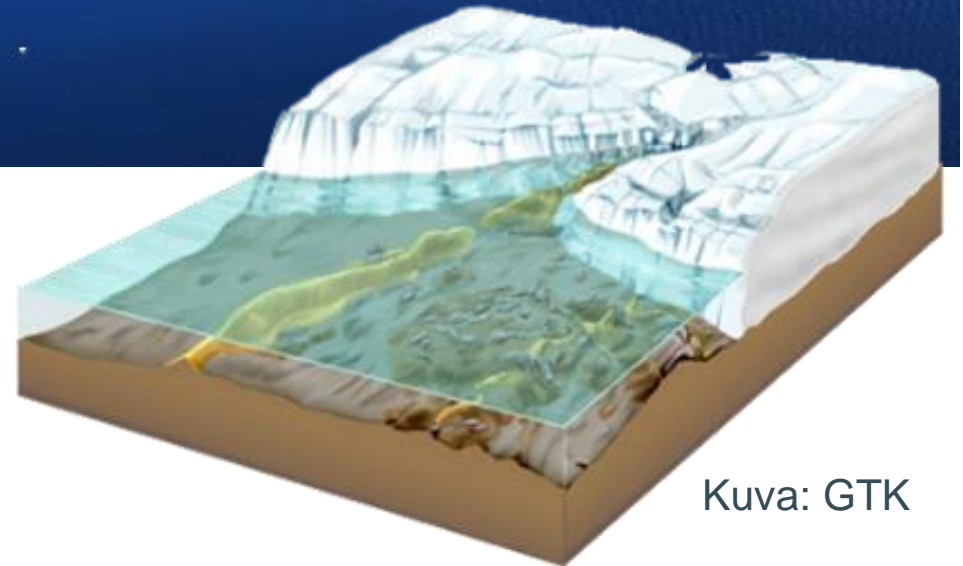
Kuva: Vilma-Lotta Tallgren

Pulkkilanharju, Asikkala

- Osa Toiselta Salpausselältä pitkälle Sysmän puolelle ulottuvaa harjua
- Koostuu silloilla yhdistetyistä harjusaarista ja vedenalaisista harjuselänteistä
- Kulkee Päijänteen halki ja erottaa toisistaan
- Kuuluu osin kansallispuistoon ja on osa valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta
- Merkittävä lintujen kevät- ja syysmuuton tarkkailupaikka
- Luontopolku

Kuva: Asikkalan kunta

Kuva: GTK

Kuva: J. Väätäinen, GTK

Kuva: Kati Komulainen

Kelvenne, Padasjoki

- Yksi Suomen suurimmista harjusaarista
- Osa Päijänteen kansallispuistoa
- Saarella on hiekkarantoja, harjulehtoja, suppia, suojaisia suppalahntia, suppalampi (Kelvenneenlampi)

Kuva: Kati Komulainen

Vesijärvi - Lahti, Hollola, Asikkala

- Vesijärvi on patoutunut kahden Salpausselän väliin pian jääkauden loputtua n. 10 200 v sitten
  - Oli välillä osa laajaa Muinais-Päijännettä
- Pohjavesivaikutteinen järvi on alun perin ollut kirkasvetinen
- Maailmanlaajuisesti tunnettu vesistökunnostuskohde
- Monimuotoinen järvi, monimuotoinen kasvillisuus ja linnusto
- Suosittu virkistyskäyttökohde

Jyrängönkoski, Heinola

- Kymijoen koski Heinolan keskustassa, katkaisee Heinolanharjun ja yhdistää Ruotsalaisen ja Konniveden

Vesitorninmäki, Lahti

- Helposti saavutettava kalliokohde
- Migmatiittista kalliota, granaatti-kordieriitti-kiillegneisiä
- Silokalliota

Linnaistensuo, Lahti

- Kaupungin keskustan lähellä
- Ollut alun perin pieni lampi, joka on kasvanut umpeen
- Ojitettu ennen suojelua, mutta pääosa luontoarvoista säilynyt
- Edustava esimerkki eteläisen Suomen keidassuoluonnosta

Kuva: Kati Komulainen

Mutta missä ovat ne salatut helmet?

- Tutustu Geoparkien kohteisiin meillä <https://geoparksfinland.fi/> ja maailmalla <https://www.visitgeoparks.org/>
- Tutustu luontokohteisiin esim. kuntien sivuilla tai luontoon.fi
- Katso mitä löytyy kartalta, esim. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>
- MUISTA RETKIETIKETTI!
- Geologinen luontohelmi voi olla lähempänä kuin arvaatkaan!

unesco

Global Geopark

Kiitos!

vilma-lotta.tallgren@lahtiregion.fi

kati.komulainen@lahtiregion.fi

www.salpausselkageopark.fi

facebook.com/salpausselkageopark

Instagram [@salpausselkageopark](https://instagram.com/salpausselkageopark)

Kintterönlammi

Kuva: Markus Hänninen